

in van de syno-
kerkelijke ellen-
n diep zijn ge-
a aan een wor-
t en Zijn waar-
moeten dringen,
toort, in plaats
n Hem te vol-

hierin beproeve:
e synodale we-
uigen voor Zijn
n zich niet zul-
n dankbaarheid
P. D.

id voor 't Orgel-
P. D.

D. te R. f 10.—
zeg erbij: zulk
f 5.—; P. v. E.
incle: Zeeland);
S. f 250; F. H.
— (grootblijet No.
23 Juli: R. B.
U rijke vrucht
d onze wens in
5 Juli: D. S. te
f 5.—; J. t. H.
—; 29 Juli: Mej.
f 5.—; 30 Juli:
f maar uit een
de lagere school
uli: J. B. te B.
B. te W. f 250;
Aug.: N. N. te
ht overbleef en
50.

f-
weer heel wat
JASPERSE,
giro 25727,
verantwoordig

—; L. B. te A.
f 5.—; totaal
), dus samen

t volgende bij-
doel. Uit een
dat K. S. mag

ige instemming
inschrift spreekt.
s dit voorbeeld
op het laatste
g willen geven,
het eerste het
ad is mijn post-
ding weer vele
P. GROEN.

AAL LEVEN

arbeid

te ontwikkel-
oor ogen deze
e stromingen,
te vorige arti-
een beschou-
gaan ook nog
t ons, dat wij
n waarnemen.
zoals ook im-
rkenning van
nde meerdere
rskringen, de
nstig is gaan
maatschappelijk
orden gezegd,
het Persona-
tot een ver-
e achtergrond
rijd-these. Er
indurden, dat
erwonnen zou
uden wij niet
en. Wij bren-
ls van diverse
port moeten
uiteenlopende
e jaren bijeen
gheid om niet
als principieel
tj-trekkraft.

willen blijven behouden op de sterk links gerichte volksgroepen, dan zal het revolutionaire geluid niet kunnen worden gemist en de Partij van de Arbeid heeft er ongetwijfeld in haar midden, die op grond van eigen persoonlijke levensbeschouwing, op het leven waarvan ook zij evengoed als de anderen bin- nen Partijverband recht hebben, het meer radicale socialistische geluid, zoals wij dat uit het verleden kennen, kunnen voortbrengen. Vandaar dan ook, dat het streven naar maatschappelijke veranderingen, ook wanneer dit wordt nagestreefd langs reformis- tische, geleidelijke weg, toch steeds bij tijden ver- gezeld gaat van het verwijderd gerommel van revolu- tionaire dreiging, wanneer richting of tempo van de hervormingen niet aan de wensen voldoen. Op deze lijn plaatsen wij ook, dat, ondanks het propageren van de idee der bedrijfsgemeenschap en van het sche- ma der daarvoor gedachte organen, nog nimmer prin- cipieel afstand is gedaan van het zich toch met de idee van de bedrijfsgemeenschap — en dan nog wel in publiekrechtelijke vorm — in geen enkel opzicht verdragende recht van staking. Men zou ons hier kunnen tegenvoeren, dat de politieke organisatie van de P.v.d.A. toch officieel met de klassenstrijd gebro- ken heeft, doch dan plaatsen wij daartegenover, dat de sociale organisatie van het N.V.V. nog volledig onder invloed van de klassenstrijd staat en van de grote massa van zijn leden geldt dit o.i. evenzeer. Waar, gelijk mag worden aangenomen, de overgrote meer- derheid der leden van het N.V.V. politiek hun stem uitbrengen op de P.v.d.A., daar bespeuren wij hier een dualisme, dat ons onzeker doet zijn ten opzichte van de principiële waarde van dit loslaten van de klassenstrijd in het politieke verband.

Wat nu de figuur van liberalisme en socialisme be- treft, zij missen in hun organisatie bij hun in het ethische, humane positie kiezende fundering, de nor- mering ener erkende, Goddelijke Openbaring. Op dit punt staat het Socialisme, ook in zijn nieuwere vorm, nog precies op hetzelfde standpunt als waarop Troel- stra reeds in het begin van deze eeuw stond en het Socialisme in het algemeen met hem, dat godsdienst privaatszaak is. Het Liberalisme denkt er precies zo over. Beide kennen aan de religie, bij alle achtung die men aan deze, als aan een geestelijke waarde, die buiten partij of beweging ligt, toedraagt, geen pri- maire, beslissende betekenis toe in hun organisaties. Bij zoveel overeenstemming en bij afnemende onder- linge verschillen, behoeft het niet te bevreemden, dat de vraag naar het in deze tijd kenmerkende principi- ele verschil tussen Liberalisme en Socialisme aan de orde wordt gesteld. Zo heeft b.v. de N. R. Crt in haar kolommen, in de nummers van 22, 24, 28, 30 en 31 Juli en 5 Augustus, een discussie geopend tussen een schrijver van liberale en een schrijver van socialist- ische zijde, over deze nog aanwezige verschillen, zo- als ze partij-organisatorisch tot uitdrukking komen in P.v.d.A. en V.V.D. Deze artikelenreeks draagt als titel „Conservatief of vooruitstrevend?“, waaruit blijkt, dat de onderlinge verschillen zij het ook nog veronderstellenderwijs worden besproken onder het aspect van het behoudend of meer conservatief zijn van een van beide richtingen. Beoordeeld naar het optreden naar buiten valt waar te nemen, dat het Liberalisme ook bij zijn toegenomen sociale inslag toch blijft handhaven zijn karakter van kampvechter voor de vrijheid uit de trias „vrijheid, gelijkheid en broederschap“, terwijl het Socialisme meer uitgespro- ken opkomt voor gelijkheid en broederschap. Zich ge- plaatst ziende in een positie van oppositie tegen extreem collectivistische strevingen als van het in- ternationaal communisme, moge ook bij de persona- listische inslag van het tegenwoordig Socialisme het ideaal der individuele vrijheid mede op de voorgrond zijn gaan treden, dit neemt toch o.i. niet weg, dat het Socialisme zelf allermintst vrij is van collectivistische tendenzen, gelet het geporteerd zijn voor socialisatie en Plan-Economie, waarbij aan de Overheid een zeer aanzienlijke, centrale en centraliserende functie en plaats in het economisch en sociaal bestel is toege- dacht.

Richten wij nu vervolgens onze aandacht op het R.K. Solidarisme, dan hebben wij daarmee voor ons een stroming binnen het Rooms Katholicisme, die te- genwoordig ongetwijfeld de meest toonaangevende is. Binnen de wallen van het Rooms Katholicisme huizen behalve de solidaristische, ook nog wel meer radicaal- sociale groeperingen. Wat de laatste betreft kan b.v. genoemd worden de radicale Oostenrijkse school, na de eerste wereldoorlog, waartoe Orel, Hohóff, Hor- váth en Ude behoorden, men kan ook voorts daartoe rekenen het optreden van die R. Katholieken, welke zich politiek in de P.v.d.A. hebben georganiseerd en blijkbaar in de meer gematigde, solidaristisch inge- stelde R.K. partijgroepering zich niet meer konden vinden.

De naam Solidarisme is afkomstig van Heinrich Pesch S.J., die daarmee een bepaalde toepassing van de filosofie van Thomas van Aquino op het sociale en economische leven ging benoemen. In de inleiding op het door hem uitgegeven Lehrbuch der National- economie, deel I, schrijft hij dienaangaande: „In der Mitte zwischen beiden Extremen einer absoluten Zen- tralisation und einer absoluten Dezentralisation steht ein drittes System, dem wir den Namen „Solidaris- mus geben wollen.“ (Het midden houdende tussen beide extremiteten van een absolute centralisatie

(waarmee het socialisme is bedoeld, G.) en een ab- solute decentralisatie (waarmee het individualistisch liberalisme is bedoeld, G.) staat een derde systeem, waaraan wij de naam „Solidarisme“ willen geven). Dat het solidarisme het midden zou houden tussen socialisme en liberalisme is ook opgemerkt door een R.K. schrijver als Aengenent. Deze midden-positie, waarop wij nog nader terugkomen, is te verklaren uit de critiek, die in de bekende Pauselijke Encyclieken „Rerum Novarum“ (1891) en „Quadragesimo Anno“ (1931), beide kerkelijke, gezaghebbende documenten, die in combinatie de principiële grondslag gelegd heb- ben voor het tegenwoordig R.K. Solidarisme, aan het woord is tegen Liberalisme en Socialisme.

Een wijsgerige definitie van het Solidarisme tref- fen wij aan in het werk „Wijsgerige Gemeenschaps- leer“ van P. Dr Mr Angelinus O.F.M. Cap. Wanneer deze op blz. 181 verklaart: „Het solidarisme is wezenlijk hierdoor gekenmerkt, dat het zowel de zelf- standigheid van de menselijke persoon, als zijn deel- zijn erkent, en daarmee samenhangend, enerzijds de persoonlijke rechten van de mens veilig stelt tegen- over buitensporige aanspraken van de Staat, en an- derzijds toch tevens de plichten tegenover de gemeen- schap ethisch fundeert.“ Deze wijsgerige karakter- tekening maakt reeds dit wel duidelijk, dat wij met dit R.K. Solidarisme te doen hebben met een beschou- wing van de gemeenschap, die zich zowel richt tegen de pur sang individualistisch Liberalistische gemeen- schapsbeschouwing, die de Duitse filosoof uit het be- gin der vorige eeuw, Max Stirner, deed spreken van de gemeenschap als van een „Verein von Egoisten“ (Vereniging van egoïsten) als tegen die van het col- lectivistisch socialisme. Volgens dit R.K. Solidarisme moet de mens de gemeenschap dienen, offers voor haar brengen, en dit niet uit berekening, tuk op eigen belang, hetgeen individualistisch zou zijn, ook niet uit belangstelling voor de gemeenschap, alsof deze een dusdanige eigen waarde en superioriteit zou bezitten, dat de individuele mens geheel ondergeschikt zou zijn aan de gemeenschap, wat een totalitaire zienswijze zou verraden, maar uit zuivere saamhorigheidsoverwegin- gen. Dit bepaalde karakter ligt ook zeer duidelijk uit- gesproken in het woord „Solidarisme“, dat wijst op solidariteit, verbondenheid, saamhorigheid. Zoals uit bovenstaande karakterbeschrijving van het solidaris- me blijkt, volgen wij dus niet een schrijver als J. F. P. Dijkhuis, die in zijn boek „De Rechtsgrond van het Medezeggenschap“ onder het Hoofdstuk „Het Corpo- rativisme en Solidarisme“ naast de R.K. Sociale leer, ook het Lutheranisme, Calvinisme en tenslotte zelfs het Nationaal-Socialisme en Fascisme als „andere solidaristische leren“ bespreekt. Wij zouden de naam Solidarisme, mede op grond van het feit, dat voor zover ons bekend voor het eerst de genoemde R.K. schrijver Heinrich Pesch S.J. deze naam op de R.K. sociale leer ging betrekken, voor deze R.K. stroming willen reserveren. Ter onderscheiding van de andere, genoemde stromingen staan ons wel betere in hoofd- zaken principieel typerende termen ter beschikking, nog afgedacht van de overweging, dat wij de toepas- sing van de term solidarisme op fascisme en nationaal-socialisme verwarrend en onjuist vinden, ook al zien wij wel punten van overeenkomst met deze be- wegingen.

Van R.K. zijde, met name ook door de reeds ge- noemde publicist, pater Angelinus, is er gewezen op een bepaalde overeenstemming, die er zou bestaan tussen dat Solidarisme en het tegenwoordige Perso- nalistisch Socialisme, daar hij in een noot onder pag. 185 van zijn boek verklaart „In zijn grondtrekken (bedoeld is het personalistisch socialisme, G.) stemt het overeen met het Solidarisme, daar het van on- aantastbare persoonlijkheidsrechten uitgaat en tevens strikte rechten toekent aan de gemeenschap.“ Toch kenne men aan deze verklaring niet te veel waarde toe, daar de schrijver er in één adem bijzegt „Het personalistisch socialisme, als maatschappijleer ge- nomen, vertoont nog te weinig eigen kenmerken om voor een afzonderlijke behandeling in aanmerking te komen“. In feite heeft dan ook die door Pater Angelinus geobserveerde overeenstemming tussen solidarisme en personalistisch socialisme, hoezeer ook o.i. terecht en daarmee meteen principieel de zwakke stede bloot leggend van beide, bij hem geen andere waarde dan wat hij als overeenstemming in grondtrekken tussen R.K. solidarisme en personalistisch socialisme meent te kunnen waarnemen, door hem als reeds in het van oudere datum zijnde R.K. solidarisme begrepen wordt geacht te zijn. Een geheel andere vraag is, of de R. K. volksmassa de punten van principieel verschil, die er volgens R.K. publicisten tussen beide, genoemde stromingen wel degelijk bestaan, dermate beseft, dat zij zich bij het eigen solidarisme zou houden en niet tot het personalistisch socialisme zou begeven. Op dit punt hebben de laatste verkiezingen voor de Tweede Kamer een merkwaardige verschuiving in de richting van het Personalistisch Socialisme te zien gegeven van een groot aantal R.K. kiezers. Dit zal ongetwijfeld aan R.K. zijde tot nadere principiële bezinning en af- bakening dwingen. In ons volgend artikel hopen wij, na deze meer algemene oriëntering nog iets nader op dit R.K. Solidarisme in te gaan, waarbij wij dan de gelegenheid zullen vinden ook over de overeenstem- ming tussen R.K. solidarisme en Personalistisch So- cialisme het een en ander op te merken.

P. GROEN.

STEMMEN UIT ONZE KERKEN

Rome en de moderne kunst

De heer D. J. Oggel te Axel zendt ons onderstaand artikel met bijschrift van zijn hand.

Maar al te veel, zo schrijft mgr Constantini in de „Osservatore Romano“, kloppen zekere dwalingen in naam van het modernisme of van de achtung voor de mens en ook uit ordinaar winstbejag op luidruchtige wijze aan de deuren der kerken. Een bisschop schreef mij, dat men heden ten dage in Frankrijk zelfs spreekt van „Une querelle de l'art sacré“ (een gekrakeel om de kerkelijke kunst). Tijdschriften over gewijde kunst, uitgegeven door kloosterlingen, juichen de nieuwe rich- tijnen toe. Het is bekend welk een rumoer er is ont- staan naar aanleiding van de beschrijvingen van een kapel in Vence door Matisse. Ook Chagall zou van plan zijn een katholieke kerk te beschilderen. Picasso zou er over denken een..... communistische kapel te decoreren. Onlangs heeft G. Rouault Parijs in opwin- ding gebracht met zijn afgruwelijke kruisbeelden. „Onlangs“, zo schrijft mij een Franse schilder, „heb- ben wij een kerk bezocht, waarvan de voorgevel de in- druk geeft van een casino en het interieur van een bioscoopzaal, met een sfeer van Jansenistische dorheid, die ons zeer heeft getroffen. God is niet meer dicht bij ons, maar verschrikkelijk ver af. Onze kinderen, die er binnen gingen, schrokken ervan en zij riepen uit: het is geen kerk, waar men kan bidden, maar waar men zich krom kan lachen.....“

„Sommige leden van de geestelijkheid, beneveld door de huidige kunstuiting, zien Christus nog slechts in de gestalte van de gegeselde, als een door de mar- telingen misvormd wezen, als de ongelukkige, die onder zijn zending is bezweken. Maar de Christus van de Verrijzenis, het beeld van de Christelijke godsdienst, wordt stilzwijgend voorbijgegaan, en wanneer men dit beeld voor hen oproept, doen zij alsof zij zich generen en gaan liever aan dit onderwerp voorbij.“

Een Duitse schilder schreef mij, dat er geen kerke- lijke of profane kunst is, maar alleen maar kunst; een andere schilder durft zeggen, dat het niet aan de kerk toekomt te oordelen over kunstzakeerzaken, doch alleen aan de kunstenaars.....

Wij bevinden ons volop in het Babel van de kunst. Daarom hebben godsdienstige personen en hoogstaande kunstenaars aan de H. Stoel verzocht tussenbeide te komen, teneinde het offensief der kunst tegen de ka- tholieke cultuur te bedwingen.

De ketterij van de achttste eeuw en die van het pro- testantisme hebben de verering van de beelden der heiligen bestreden. Thans wordt de verering niet ver- boden, maar men deformeert en degradeert deze ver- ering door de beelden en voorstellingen zelf weezin- wekkend te maken. Van een negatief aspect is men gekomen tot een positieve schending.

In het tijdschrift „Arte Christiana“ van 11 Decem- ber 1951 schreef een gezaghebbend geleerde:

„De verminkingen van de afbeeldingen van Christus en van de H. Maagd maken deze werken werkelijk tot geschilderde godslasteringen, die door een index ver- boden zouden moeten worden. In onze dagen van ver- warring en van innerlijke ketterij is alleen het beroep op Rome mogelijk. En het is dringend, opdat het kwaad eerst nog niet dieper inwortelt. De lammeren der kudde smeken om bescherming“.

Uit bijgaand stuk uit het roomse dagblad „De Stem“ blijkt duidelijk welke moeilijkheden de roomse kerk krijgt met haar beeldendienst, in verband met de moderne op- vattingen die zich in de kunst baanbreken. De nieuwe richtlijnen die tegenwoordig opgang maken en ook in de roomse kerkelijke kunst doorwerken, gaven aanleiding voor het H. Office om hiervoor richtlijnen te geven.

Mgr Constantini noemt de moderne opvattingen „dwa- lingen“, doch vergeet dat de grootste dwaling de beel- dienst zelf is.

Doch de beeldendienst wil men met alle macht behou- den. Hierop wijst wel de uitdrukking in het stuk in „De Stem“: „de ketterij van de achttste eeuw en die van het protestantisme hebben de verering van de beelden der heiligen bestreden. Thans wordt de verering niet verbo- den, maar men deformeert en degradeert deze verering door de beelden en voorstellingen zelf weezinwekkend te maken. Van een negatief aspect is men gekomen tot een positieve schending.“ Na gewezen te hebben op het feit, dat de afbeeldingen van Christus en van de H. Maagd tegenwoordig veelal geschilderde godslasteringen zijn, volgt de tirade: de lammeren der kudde smeken om be- scherming.

Indedaad is bij Rome het vraagstuk der kerkelijke kunst veel urgenter dan bij de kerken der Reformatie. Ook wij zullen veelal de moderne uitingen der „zoge- naamde“ kunst veroordelen en de ontwikkeling daarvan betreuren.

Doch het in-droevige is dat Rome spreekt van gods- lastering en ontheiliging alleen inzake deze ontwikkeling der kunst, en niet ziet of wil zien dat de grootste gods- lastering en ontheiliging schuilt in de verderfelijke aan- vaarding van de beeldendienst. Als het maar door deze ontwikkeling inzage dat de grondfout zit in de eigen onschriftuurlijke beeldendienst, zou dit haar op de goede weg brengen.

Als het met ons kon onderschrijven vraag en antwoord 98 H.C.: „Maar zou men de beelden in de kerken als boeken der leken niet mogen duiden? Neen, want wij moeten niet wijzer zijn dan God, dewelke zijn Christenen niet door stomme beelden, maar door de levende verkond- ging Zijns Woords wil onderwezen hebben“, zou Gods Naam meer eer ontvangen.

Mogen we ons steeds bewust zijn welke zeg- ningen God ons geeft en ons benaarstigen om in trouw aan Zijn Woord onze wegen te richten.